

MEMO

Onderwerp : bijdrage VNG internetconsultatie wetsvoorstel passende bijdrage huishoudelijke hulp Wmo
Van : VNG
Aan : Ministerie van VWS
Datum : 12 december 2022

Inleiding

Hierbij de inbreng vanuit de VNG bij de consultatie wetsvoorstel passende eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp. Met dit wetsvoorstel beoogt de wetgever om per 1 januari 2025 de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp in de Wmo aan te passen. Voor de meeste huishoudens, met een lager inkomen, heeft het voorstel geen gevolgen en blijft de eigen bijdrage € 19 per maand (en wordt dit jaarlijks geïndexeerd). Voor huishoudens met een inkomen boven de 185% van het sociaal minimum gaat de eigen bijdrage geleidelijk omhoog. Daarbij geldt: hoe hoger het inkomen hoe groter de stijging. Er is een maximum van € 255,- per maand. Ook wordt het startmoment voor de eigen bijdrage gestandaardiseerd en is er het voorstel om cliënten die langer dan een kalendermaand geen hulp krijgen (en verder geen Wmo ondersteuning hebben) voor die maand geen eigen bijdrage op te leggen. Gemeenten hebben zelf ook gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te reageren op het wetsvoorstel. De bijdragen door gemeenten zijn deels vooraf onderling en met de VNG uitgewisseld. De reacties zullen daarom onderling niet al te veel verschillen. Als VNG hebben wij in ieder geval ook goed gekeken naar de reacties van de gemeenten Heerde, Apeldoorn, Leiden Oegstgeest, Leiderdorp, Enschede, Amsterdam, Twenterand, de Drechtsteden, Oost Gelre (met de 7 andere Achterhoekse gemeenten) en Berkelland (en de gemeenten in de regio).

VNG ondersteunt het doel, maar het wetsvoorstel gaat ons niet ver genoeg.

De VNG kan zich vinden in het doel van dit wetsvoorstel. Het is een stap in de goede richting. Wij hopen ten eerste dat dit gaat bijdragen aan het voor de gemeenten uitvoerbaar houden van de Wmo en dat met dit voorstel de hulp gegeven kan blijven worden aan die mensen die het niet zelf kunnen regelen en betalen. Wij hebben echter wel onze twijfels of met het huidige voorstel het beoogde effect in voldoende mate zal optreden. Ons pleidooi is nog steeds om de inkomensafhankelijke eigen bijdrage ook voor de woningaanpassingen en de hulpmiddelen weer in te voeren en de parameters van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage eerder en sneller te laten stijgen. Tevens wijzen we op de risico's voor de in- en uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid aan cliënten van twee (in feite drie; ook voor beschermd wonen) verschillende eigen bijdrage regelingen voor Wmo voorzieningen.

Invoering per 2025 haalbaar?

Onze zorg met dit wetsvoorstel richt zich ook op de tijdigheid van de voorbereiding/invoering, het complexer worden voor de uitvoering voor het CAK en voor de gemeenten en of cliënten het allemaal goed gaan begrijpen en waarderen. Voor de implementatieperiode pleiten we voor een helder go/no-go moment, waarop voor alle ketenpartners en cliënten tijdig duidelijk is of de deadline wordt gehaald, of dat de invoering moet opschuiven. Met betrekking tot de noodzakelijke

randvoorwaarden voor een goede in- en uitvoering verwijzen wij naar de aanbevelingen daarover in onze uitvoeringstoets: <https://vng.nl/nieuws/uitvoeringstoets-passende-eigen-bijdrage-huishoudelijkehulp>

Opmerkingen en suggesties VNG bij het wetsvoorstel eigen bijdrage huishoudelijke hulp in de Wmo.

1. Beperk de wetswijziging niet tot de cliënten met huishoudelijke hulp.

Ons dringende VNG advies is om in ieder geval óók de woningaanpassingen en hulpmiddelen, onder de passende eigen bijdrage te laten vallen. Dit zal er aan bijdragen dat gemeenten beter de Wmo kunnen uitvoeren zoals bedoeld. Een aantal gemeenten pleit er voor om de inkomensafhankelijke eigen bijdrage weer voor alle Wmo voorzieningen te laten gelden. Dit laatste zal in ieder geval zorgen voor minder complexiteit in de uitvoering van de eigen bijdrageregeling Wmo. Gemeenten kunnen er dan altijd zelf voor kiezen eventueel de voorzieningen als begeleiding en dagbesteding uit te zonderen van de eigen bijdrage. Als het kabinet hier niet voor kiest, kan de wetgever dan aangeven welke sturingsmaatregelen gemeenten nog kunnen inzetten op het gebied van woningaanpassingen en mobiliteitsvoorzieningen?

2. Maak de uitzondering voor het niet hoeven te betalen van een eigen bijdrage Wmo voor de méérpersoonshuishoudens onder de AOW leeftijd ongedaan.

De uitzondering in het Uitvoeringsbesluit Wmo voor de 'meerpersoonshuishoudens-niet AOW gerechtigden' is mogelijk leeftijdsdiscriminatie en discriminatie van alleenstaanden en niet uit te leggen. De VNG dringt er op aan deze uitzondering te schrappen. Maak in het Uitvoeringsbesluit Wmo voor deze categorie geen uitzondering meer. Juist ook omdat de mensen in deze categorie relatief hogere inkomens hebben. Als deze categorie toch uitgezonderd blijft, geef dan minimaal een juridische onderbouwing die het onderscheid rechtvaardigt. Veel wethouders in het land ervaren dit onderscheid als onrechtvaardig, ook nu onder het abonnementstarief. Hierover is tijdens de ALV van de VNG op 2-12 met grote steun een motie aangenomen die het bestuur van de VNG oproept om bij het kabinet, Tweede en Eerste Kamer ervoor te pleiten deze uitzondering uit de het Uitvoeringsbesluit Wmo te halen.

3. Verlaag de inkomensgrens en laat de hoogte van de bijdrage sneller stijgen.

De parameters van de regeling moeten eerder en sneller stijgen; anders blijft de eigen bijdrageregeling voor cliënten voordeliger dan het zelf gaan regelen van de hulp op de particuliere markt: Er is met het huidige voorstel nauwelijks een remmende werking op de stijgende instroom en nauwelijks een prikkel op uitstroom.

De inkomensgroep die gezorgd heeft voor de grootste toename in het gebruik wordt met dit voorstel nauwelijks geraakt. Door eerder de hoogte van de eigen bijdrage te laten stijgen (bijvoorbeeld vanaf een 150% van het sociaal minimum in plaats van de 185% in het voorstel) en door de hoogte van de bijdrage sneller te laten stijgen, wordt de remmende werking op het almaar stijgende aantal inwoners, die een beroep doet op de (huishoudelijke hulp vanuit) de Wmo, versterkt. Mensen die het zelf kunnen regelen moeten dat ook zelf doen. Het is rechtvaardiger dat mensen met een hoger inkomen een hogere eigen bijdrage betalen en gestimuleerd worden zelf de huishoudelijke hulp te organiseren. Verder is uit de stukken niet goed op te maken of het bij de genoemde bedragen over bruto of netto bedragen gaat.

Na de invoering van het abonnementstarief, was en is de absolute toename het grootst bij huishoudens met een inkomen in de categorieën van € 30.000 tot € 40.000 en van € 50.000 tot € 100.000. In het nu voorliggende wetsvoorstel blijft de eerstgenoemde categorie met de meeste toename, vrijwel buiten schot. Immers, bij meerpersoonshuishoudens waarvan beide partners AOW-gerechtigd zijn ligt de inkomensgrens op € 39.528 per jaar. Daarmee zal het gewenste effect van de regeling minder zijn dan gewenst.

4. Juiste kostprijs van de huishoudelijke hulp als basis voor de berekening hoogte eigen bijdrage.

De kostprijs van de huishoudelijke waarmee nu gerekend wordt komt volgens ons niet overeen met de werkelijke kosten. Verzoek van de VNG / gemeenten is om de gekozen uitgangspunten voor de hoogte van de eigen bijdrage beter te onderbouwen én om deze aan te passen aan naar reële/actuele waarden: Bij de berekening van de maximale hoogte van de eigen bijdrage van € 255,- per maand is nu uitgegaan van een kostprijs van 29 euro per uur HH en gemiddeld 2 uur per week. Bij gemeenten zijn er ook vragen over waarom er voor deze 2 uur is gekozen? Volgens een aantal gemeenten ligt het landelijk gemiddelde rond de 2,7 uur per week. Hoe is de kostprijs van 29 euro tot stand gekomen? De kostprijs ligt begin 2023 al ruim boven de 32 euro per uur en zal door de stijging van het minimumloon nog significant verder stijgen. Is er in het wetsvoorstel soms nog gerekend met tarieven uit 2021? Onze vraag is dus hoe de werkelijke stijging van de kosten voor gemeenten mee genomen worden. Wordt hier rekening mee gehouden? En zo ja, hoe? Het indexeren van het nu gekozen uitgangspunt van 29 euro sluit niet aan bij de werkelijke kosten.

5. € 95 mln. pas uit het gemeentefonds als de besparing zich werkelijk heeft voorgedaan.

Het is in onze ogen niet behoorlijk om een eventuele korting op het gemeentefonds al per 1 januari 2025 te effectueren en het is nog zeer de vraag hoe reëel de hoogte van deze korting is, mede ook omdat het beoogde gedragseffect mogelijk totaal niet wordt gehaald omdat ook op de particuliere markt onvoldoende alternatieven aanwezig zijn. We weten pas na een jaar, na monitoring, wat het eerste effect van de maatregel zal zijn op de uitstroom en de instroom. Wat de gemeenten en de VNG betreft kan een uitname pas het jaar daarop plaatsvinden. Bij een eventuele korting moet dan naar het totaalbeeld worden gekeken na invoering: 1. eventuele besparing op huishoudelijke ondersteuning (beoogd is € 75 mln.) en 2. de mogelijk méér geïnde eigen bijdrage (geraamd is € 20 mln.), maar ook naar 3. de hogere uitvoeringskosten voor gemeenten door het complexer model. De € 95 mln. korting op het gemeentefonds zal de financiële houdbaarheid van de Wmo 2015 voor gemeenten in ieder geval niet verbeteren.

6. Bij het recht op pauzeren

Het voorgelegde voorstel voorziet erin dat de eigen bijdrageheffing kan worden opgeschort als er langer dan een kalendermaand geen (enkel) gebruik wordt gemaakt van ondersteuning uit de Wmo. Voorwaarde is wel dat de reden van het niet gebruik redelijkerwijs niet is toe te schrijven aan de cliënt (de cliënt moet een dergelijke onderbreking wel zelf en tijdig melden).

Over dit recht op pauzeren hebben wij de volgende vragen/opmerkingensuggesties:

- In onze ogen zijn er rond 'de pauze', de uitvoerbaarheid ervan, de lasten en kosten voor gemeenten (en aanbieders) nu nog teveel onduidelijkheden. Ons voorstel is om eerst beter

te onderzoeken of het instrument van het pauzeren van de inning eigen bijdrage voldoende is uitgewerkt en uitgekristalliseerd en als dat niet het geval dit onderdeel op een later moment te implementeren. Waarbij wij begrijpen dat het efficiënter is om dit nu met dit voorstel tegelijk in te voeren, maar we moeten ook met elkaar voorkomen dat er een slecht uitvoerbare regeling komt.

- Het (door een client willen) pauzeren van de eigen bijdrage komt nu reeds regelmatig voor bij gemeenten. Met het voorstel nu zal er per 2025 veel meer om gevraagd worden. Aangezien gemeenten het aanspreekpunt zijn voor hun inwoners, verwachten zij structureel meer vragen en meer druk op capaciteit in de uitvoering en dat zij voor de stijging in uitvoeringslasten een reële compensatie krijgen.
- Ander punt is dat het wetsvoorstel onderscheid maakt tussen een pauze die wel of niet toerekenbaar is aan de inwoner. Dit zal, zo is de verwachting, in de praktijk veel extra discussies, bezwaren opleveren. Het onderzoeken van de 'toerekenbaarheid' lijkt moeilijk uit te voeren en levert veel extra werk op. Net als het afhandelen van de extra bezwaren. Dit levert structureel extra werk op voor gemeenten (en aanbieders). Maar het niet toetsen van de 'toerekenbaarheid' en de feitelijke niet-levering lijkt ons ook geen optie.
- Overwogen kan worden om de verantwoordelijkheid voor het melden van de onderbreking bij de aanbieders te leggen, zeker wanneer het gaat om onderbrekingen die redelijkerwijs niet aan de cliënt is toe te rekenen. De verwachting is dat door de krapte op de arbeidsmarkt deze laatste situatie zich vaker zullen voordoen. Dit zal dus ook iets vragen van het berichtenverkeer tussen aanbieder en gemeente(n). Een andere reden om het pauzeren bij de aanbieder te leggen, is dat we verwachten dat kwetsbare inwoners die onvoldoende het overzicht hebben geen gebruik maken van de optie om te pauzeren en hierdoor onnodig kosten betalen (die zij vanwege beperkte inkomsten mogelijk niet hebben). De voorgestelde maatregel leidt er toe dat inwoners die het overzicht hebben en mogelijk ook de middelen, wel gebruik zullen maken van deze pauze optie.
- Vraag van gemeenten is ook of het besluit over de opschorting moeten worden vastgelegd in een beschikking? Het is immers een besluit van een overheidsorgaan. Kan iemand in bezwaar als de opschorting wordt geweigerd? Bijvoorbeeld als er onenigheid is over de wijze van berekening van de periode?
- Een ander lastig punt bij het pauzeren lijkt het wisselen tussen de passende eigen bijdrage en het abonnementstarief: dit kan voor onduidelijkheid gaan zorgen: Een client met zowel huishoudelijke ondersteuning als een andere Wmo voorziening(en), kan in het voorstel nu bij een pauze van de huishoudelijke ondersteuning, langer dan een maand, terugvallen op het abonnementstarief van nu 19 euro. Zodra de huishoudelijke ondersteuning weer begint start ook de hogere passende eigen bijdrage weer en stopt het abonnementstarief (allemaal achteraf, met terugwerkende kracht). Dit gaat waarschijnlijk bij alle ketenpartners (en clienten) voor extra complexiteit (kans op fouten) en meer administratieve lasten zorgen. Overwogen kan worden om voor clienten met meerdere Wmo voorzieningen, waaronder de huishoudelijke hulp, het bij één vorm van eigen bijdrage te houden en niet tussentijds te wisselen wanneer er sprake is van een pauze: Een idee is om dan helemaal geen bijdrage op te leggen. Dit idee moet dan wel eerst verder uitgewerkt worden en worden beoordeeld op draagvlak en de (financiële) effecten voor gemeenten.

7. Indexering

Het kabinet is voornemens om in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen dat de hoogte van de eigen bijdrage en het abonnementstarief jaarlijks, aan de hand van de consumentenprijsindex (CPI) verplicht aangepast wordt. De VNG ondersteunt dit voorstel, maar zou graag zien dat hiermee voor het abonnementstarief niet gewacht wordt tot 2025. Gezien de huidige 'kanbepaling' kan dit indexeren nu al doorgevoerd worden. Een vraag van gemeenten is waarom in het voorstel het abonnementstarief in 2023 en 2024 wederom niet geïndexeerd wordt aan de hand van de CPI en of gemeenten gecompenseerd worden voor het achterblijven van deze indexering?